

Η ΕΠΤΑΝΝΗΣΟΣ.

Ἀρ. 1.

ΙΣΤΟΡΙΑ, ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ, ΚΑΙ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ.

Το Ἰονικὸν Κράτος συνίσταται ἀπὸ τὰς νήσους Κέρκυραν, Κεφαλληνίαν, Ζάκυνθον, Κύθηρα, Ἰθάκην, Λευκάδα, Πάξον, καὶ τινὰ μικρὰ ἐρημονήσια. Κεῖνται δὲ ἅπασαι, πλην τῶν Κυθήρων, κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Ἀδριατικοῦ Κόλπου, ἐξ ἀνατολῶν ἔχουσαι τὴν Ἑλλάδα καὶ Τουρκίαν, ἐκ δυσμῶν δὲ τὴν Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν· ἐκτείνονται δὲ ἀπὸ 360 εἰς 400 βωρείου πλάτους, καὶ ἀπὸ 200 εἰς 250 ἀνατολικοῦ μήκους.

Ἐπὶ Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων αἱ νῆσοι αὗται ἦσαν πολλοῦ λόγου ἄξια, ὑπέφεραν δὲ καὶ πλείστας μεταβολὰς κατὰ τὸ πολυτάραχον διάστημα τοῦ μεσαιῶνος· ἀλλὰ, τοὺς καιροὺς ἐκείνους παρατρέχοντες, περιοριζόμεθα εἰς σύντομον διήγησιν τῶν κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους συμβεβηκότων.

Τὸ 1386 ἐξήτησαν οἱ κάτοικοι τῶν νήσων τούτων τὴν προστασίαν τῆς κραταιᾶς τότε πολιτείας τῶν Βενετῶν. Ἐχάρισαν δὲ τὴν προστασίαν ταύτην οἱ Βενετοὶ μετὰ τὰς ἐφεξῆς συνθήκας, εἰς τὴν Κέρκυραν ἰδιαιτέρως ἀναφερομένης:—

1. Ὁ ὑπὸ τοῦ Βενετικοῦ κράτους στελλόμενος κυβερνήτης νὰ ἔχῃ τὴν ὑπερτάτην διεύθυνσιν καθ' ὅλα, πολιτικὰ τε καὶ στρατιωτικὰ.

2. Ἀντὶ τῶν ἐπιτοπίων νόμων νὰ ἐμβῶσιν εἰς ἐνέργειαν οἱ Βενετικοί.

3. Ἡ νῆσος νὰ χορηγῇ πάντοτε προθύμως ἀριθμὸν τινα στρατευμάτων πρὸς δουλείαν τῆς Βενετίας, ὅποτε καὶ ἂν ᾔθελεν ἀπαιτηθῇ.

4. Ἡ τῶν εὐγενῶν συνέλευσις νὰ ἀπολαύῃ τὸ δικαίωμα τῶν διαφορῶν ὑπουργημάτων, καὶ τὸ τοῦ συσταίνειν ὑποκείμενα πρὸς πληρωσιν αὐτῶν· πάντοτε ὅμως ὑπὸ τὴν ἔγκρισιν τοῦ κυβερνήτου.

5. Ἡ ὁρθόδοξος Ἀνατολικὴ θρησκεία νὰ διατηρῇ ὅλα τὰ διὰφορὰ τῆς προνόμια, καὶ νὰ μένῃ πάντῃ ἀνενόχλητος.

6. Οἱ εὐγενεῖς καὶ οἱ χωρικοὶ νὰ χαίρουνται ἀνεπηρέαστως ἅπασαν τὴν κινήτην καὶ ἀκίνητον αὐτῶν ἰδιοκτησίαν, καὶ νὰ ἔχωσι τὸ δικαίωμα τοῦ φυλακόνειν χρεωφειλέτας.

7. Τὸ Βενετικὸν κράτος ποτὲ νὰ μὴ παραδῶσῃ ἢ νὰ θέσῃ τὴν νῆσον τῆς Κερκύρας ὑπ' ἄλλαν τινὰ δύναμιν, καὶ εἰς πᾶσαν περίστασιν νὰ ὑπερασπίζεται τὰς νήσους καθ' ὅσαςδήποτε προσβολῆς.

Οἱ Ἐπταννήσιοι φαίνεται ὅτι ἀρκετὰ εὐχαριστοῦντο μετὰ τοὺς Βενετοὺς, καὶ τίποτε ἰδιαιτέρας μνήμης ἄξιον δὲν συνέβη μέχρι τοῦ 1537· τὸν χρόνον δ' αὐτὸν οἱ Τούρκοι ὑπὸ τὸν Βαρβαρόσσαν ἐπολιορκήσαν τὴν Κέρκυραν. Πέσαρος, ὁ κυβερνήτης, ὠχύρωσε κατὰ δύναμιν τοὺς προμαχῶνας, ἀπέστειλεν εἰς τὸ ἐνδότερον τῆς νήσου τὰ περιττὰ στόματα, καὶ προητοιμάσθη εἰς ἀπληπισμένην ἀντίστασιν. Ὁ δὲ Βαρβαρόσσας ἀπεβίβασε τὸν στρατὸν πλησίον τῆς πόλεως Κερκύρας, καὶ ἤνοιξε τὰ κανονοστάσιά του μετὰ τσαύτην ὁρμὴν καὶ τέχνην, ὥστε οἱ Κερκυραῖοι παρήτησαν ὑψωμά τι τὴν πόλιν κυριεῦον. Ἐγιναν ὁμῶς διάφοροι ἔξοδοι μετὰ ἱκανὴν ἐπι-

1 ἐ.

τυχίαν, καὶ οἱ πολιορκηταὶ ἴδον προσεγγίζοντα τὸν χειμῶνα χωρὶς τίποτε σημαντικὸν νὰ κατορθώσωσιν. Ἡ πείνα προσέτι καὶ ὁ λοιμὸς ἤρχισαν νὰ προξενῶσι φοβερὰν θρᾶσιν εἰς τὸ στρατόπεδον, καὶ μετὰ τινὰς ἀνωφελεῖς ἀποπείρας ἡ πολιορκία ἐσηκώθη.

Αἱ νῆσοι τότε ἔμειναν σχεδὸν ἀνενόχλητοι μέχρι τοῦ 1716, ὅποτε οἱ Τούρκοι ὑπὸ Ἀχμέτην τὸν τρίτον ἀπεφάσισαν νὰ πολιορκήσωσι τὴν Κέρκυραν μετὰ 30,000 ἀνδρῶν. Οἱ Βενετοὶ καὶ οἱ Κερκυραῖοι γενναίως ἠτοιμάσθησαν ν' ἀντισταθῶσιν. Ἰουλίου 15ην ὁ Τούρκος ναύαρχος, μετὰ εἰκοσιδύο πλοῖα, ἔφθασεν εἰς τὴν Κέρκυραν, ἀπήντησαν δ' αὐτὸν οἱ Βενετοὶ ναύαρχοι Πισάνης καὶ Κόρναρος, τῶν ὁποίων ἡ δύναμις συνίστατο ἀπὸ δύο μέρη, ἤγουν τριήρεις ἢ κότεργα* ὑπὸ τὸν Πισάνην, καὶ ναῦς ὑπὸ τὸν Κόρναρον. Τὸν Καπετὰν Πασσᾶν προσέβαλε καὶ κατετρόπωσεν ὁ Πισάνης. Ὁ δὲ Σερρασκιέρ Πασσᾶς ἐξήτησε ν' ἀλώσῃ τὴν ἀκρόπολιν διὰ νυκτερινῆς ἐφόδου· ἀλλ' ὁ Βενετὸς ἀρχιστράτηγος, ἐξορμήσας μετὰ 2000 τολμηροὺς ἄνδρας, ἐκτύπησεν αἰφνιδίως τοὺς Τούρκους ἐκ τῶν ὀπισθεν, καὶ ἠνάγκασεν αὐτοὺς νὰ φύγωσι, 4000 νεκρῶν ἀφήσαντες εἰς τὰς τάφρους. Μετὰ τινὰς ἄλλας ἀτυχεῖς ἀποπείρας ἐσήκωσαν οἱ Τούρκοι τὴν πολιορκίαν, ἀφοῦ ἔχασαν 15,000 ἀνδρῶν, 56 κανόνια, καὶ ὅλα τὰ πολεμεφόνδια, ζωτροφίας, καὶ σκευή.

Αἱ νῆσοι ἔμειναν πάλιν ἀτάραχοι δι' ἐννεήκοντα περίπου ἔτη, μέχρι τῶν πολέμων τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως· τότε δὲ, ἀφοῦ ὁ Βοναπάρτης ἀνέτρεψε τὴν γερούσιαν τῶν Βενετῶν, ἔπεσε καὶ ἡ Ἐπταννήσος εἰς τὰς χεῖράς του. Τὸ 1797 Γαλλικὸς στρατὸς ἐκυρίευσεν τὴν Κέρκυραν· ἀλλὰ τὸ 1798 οἱ στόλοι τῆς Ῥωσσίας καὶ Τουρκίας συνηνωμένοι ἐξέπλευσαν ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἀφοῦ καθυπέταξαν τὰ Κύθηρα, τὴν Ζάκυνθον, τὴν Κεφαλληνίαν, καὶ τὴν Λευκάδα, ἀπεδίωξαν τοὺς Γάλλους καὶ ἀπὸ τὴν Κέρκυραν, 1ην Μαρτίου, 1799. Τὸ προσεχὲς δ' ἔτος ὁργανίσθη ἡ τῶν νήσων κυβέρνησις, ὑπὸ τὴν συνηνωμένην προστασίαν τῆς Ῥωσσίας καὶ Τουρκίας. Διετάχθη ὅτι ἡ Κέρκυρα, ἡ Ζάκυνθος, ἡ Κεφαλληνία, ἡ Λευκάς, ἡ Ἰθάκη, ἡ Πάξος, τὰ Κύθηρα, καὶ ὅλα τὰ κατέναντι τοῦ παραλίου τῆς Τουρκίας καὶ Ἑλλάδος μικρότερα νησιά, νὰ συνιστῶσιν ἓν κράτος, καὶ νὰ συνυπερασπίζωνται ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας καὶ Τουρκίας.

Μετ' ὀλίγον ἔπειτα, διὰ τῶν σκευωριῶν τοῦ Βοναπάρτου, ἡ Τουρκία ἔμεινε πραγματικῶς ἡ μόνη δέσποινα τῆς Ἐπταννήσου. Ὅτε δ' ἐξέσπασεν ὁ μεταξὺ Ῥωσσίας καὶ Τουρκίας πόλεμος τὸ 1807, ὁ φιλόδοξος Ἀλῆ Πασσᾶς ἔκρινε ταύτην ἀρμόδιον εὐκαιρίαν διὰ νὰ κυριεύσῃ τὰς νήσους· ἀλλὰ στρατηγὸς Γάλλος φθάσας μετὰ 17,000 ἀνδρῶν, προκατέλαβεν αὐτάς. Ἐπεσον ἀκολούθως ἅπασαι εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἀγγλῶν, ἐκτὸς τῆς πρωτεύουσος Κερκύρας, ἥτις παρεδόθη ὡσαύτως κατὰ τὴν ἐν Παρισίοις γενομένην συνθήκην τὸ 1814.

* Κάτεργα ἐλέγοντο τὰ κωπηλατούμενα πλοῖα.

Ὅτε δὲ μετὰ τὴν κατάπτωσιν τοῦ Ναπολέοντος ἐκονίσθησαν τὰ τῆς Εὐρώπης τὸ 1815, ἡ Ἑπτάνησος διεκηρύχθη ἐλεύθερον καὶ ἀνεξάρτητον κράτος, ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας. Τὸ 1817 ἐχαρίσθη σύνταγμα εἰς τὰς νήσους, προσδιορίζον τίνι τρόπῳ ὤφειλον νὰ κυβερνῶνται. Τὸν δ' Ἀπρίλιον 1819 ἔλαβε τέλος ἡ περὶ τῆς Ἑπτανήσου ὑπόθεσις διὰ συνθήκης μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Τουρκίας, ἐν ᾗ ἀπεποιεῖτο ἡ δευτέρα πᾶν εἰς τὰς νήσους δικαίωμα, κατὰ τὸ ἐφεξῆς ἄρθρον.—

Αἱ νῆσοι τῆς Κερκύρας, Κεφαλληνίας, Ζακύνθου, Λευκάδος, Ἰθάκης, Κυθήρων, καὶ Πάξου, κοινῶς καλούμεναι αἱ Ἑπτὰ Ἠνωμένα Νῆσοι, ὡς καὶ τὰ ἀπ' αὐτῶν ἐξαρτώμενα νησιά, μέρος μὲν κατωκημένα, μέρος δὲ ἀκατοίκητα, ὑπέκειντο ἀρχήτερά εἰς τὴν κυριαρχίαν τῆς Ὑψηλῆς Πόρτας, ὑποτελεῖς οὖσαι καὶ προστασίαν λαμβάνουσαι· ἀλλ' ὁ χρόνος ἐπέφερε μεταβολὴν εἰς ταύτην τῶν πραγμάτων τὴν κατάστασιν· καὶ ὑποπεσοῦσαι αἱ νῆσοι αὗται εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς Μεγάλης Βρετανίας, ἐτέθησαν ὑπὸ τὴν ἄμεσον καὶ ἀποκλειστικὴν προστασίαν τῆς Βρετανικῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος, κατὰ τὴν ἀπόφασιν τῶν τεσσάρων μεγάλων δυνάμεων τὴν εἰς τὰς εἰρημένας νήσους ἀναφερομένην.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν αἱ νῆσοι αὗται ἔπεσον ὑπὸ τὴν κυβέρνησιν ἢ προστασίαν τῆς Μεγάλης Βρετανίας. Περὶ δὲ τῆς σημερινῆς αὐτῶν διοικήσεως σημειοῦμεν τὰ ἐπόμενα.

Τὸ σύνταγμα τῆς Ἑπτανήσου διεκηρύχθη τὸν Ἰανουάριον, 1818, ἀναγνωρίζει δὲ Βουλὴν ἢ Νομοθετικὸν Συνέδριον, Γερουσίαν, καὶ Δικαστικὴν Ἀρχήν, ἐκτὸς τοῦ Λόρδου Μεγάλου Ἀρμοστοῦ, ὅστις θεωρεῖται ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας.

Τὸ νομοθετικὸν συνέδριον ἦτοι Βουλὴ σύγκειται ἀπὸ τεσσαράκοντα μέλη, ἐξ ὧν ἑνδεκα ἔχουσι τὰς ἐδρας αὐτῶν κατὰ δικαίωμα· οἱ ἑνδεκα οὗτοι εἶναι τὰ ἐξ μέλη τῆς πρώην Γερουσίας, οἱ τέσσαρες πρώην διοικηταὶ τῶν μεγαλητέρων νήσων, καὶ εἰς ἀπὸ τοὺς διοικητὰς τῶν τριῶν μικροτέρων νήσων ἐκ διαδοχῆς λαμβανόμενος. Τὰ ἄλλα εἰκοσιεννέα μέλη ἐκλέγονται ὑπὸ τῶν εἰς τὰς διαφόρους νήσους ἐκλεκτικῶν σωμάτων, ἑπτὰ δι' ἐκάστην ἀπὸ τὰς νήσους Κέρκυραν, Κεφαλληνίαν, καὶ Ζάκυνθον, τρεῖς διὰ τὴν Λευκάδα, καὶ εἰς δι' ἐκάστην ἀπὸ τὰς ἄλλας τρεῖς νήσους, Κύθηρα, Ἰθάκην, καὶ Πάξον· ἐκάστη δὲ τῶν τριῶν τελευταίων ἐκλέγει κατὰ σειρὰν καὶ δεύτερον. Διαρκεῖ δ' ἐκάστη Βουλὴ μίαν πενταετίαν, ἐκτὸς ἂν προδιαλυθῇ ὑπὸ τοῦ Λόρδου Μεγάλου Ἀρμοστοῦ, καὶ διὰ τοσοῦτον χρόνον φυσικὰ ἐκλέγονται οἱ βουλευταί. Τὰ μέλη, ὡς καὶ οἱ ἐκλέκτορες, ἀνήκουν ἅπαντες εἰς τὴν τάξιν τῶν εὐγενῶν, ἥτις εἶναι πολυάριθμος, ὅλους σχεδὸν τοὺς γῆν ἔχοντας περιλαμβάνουσα. Αἱ ψῆφοι δίδονται διὰ ζωσῆς φωνῆς, καὶ αἱ συνεδριάσεις γίνονται φανερά· δέκα μέλη καὶ ὁ πρόεδρος ἢ ἀντιπρόεδρος συγκροτοῦσι νόμιμον συνέλευσιν.

Ἡ Γερουσία, ἥτις σύγκειται ἀπὸ πρόεδρον καὶ πέντε μέλη, ἐκ τῆς τάξεως τῶν εὐγενῶν, συνιστᾷ τὸ ἐκτελεστικόν. Ὁ πρόεδρος διορίζεται ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Μεγάλης Βρετανίας· τὰ δ' ἄλλα πέντε μέλη ἐκλέ-

γονται ὑπὸ τῆς Βουλῆς, ὑποκείμενα εἰς τὴν ἐγκρίσιν τοῦ Λόρδου Μεγάλου Ἀρμοστοῦ. Οἱ γερουσιασταὶ ἐκλέγονται διὰ πέντε, καὶ ὁ πρόεδρος διὰ δύο ἡμισυ ἔτη· ἡ Γερουσία διορίζει εἰς ὅλα τὰ ὑπουργήματα καὶ τὰς θέσεις. Ἀπὸ τοὺς πέντε δὲ γερουσιαστάς ἓνα δίδει ἡ Κέρκυρα, ἓνα ἡ Κεφαλληνία, ἓνα ἡ Ζάκυνθος, ἓνα ἡ Λευκάς, καὶ ἓνα αἱ λοιπαὶ τρεῖς νῆσοι, Ἰθάκη, Πάξος, καὶ Κύθηρα.

Ὁ Λόρδος Μέγας Ἀρμοστής συγκαλεῖ τὴν Βουλὴν ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, καὶ εἰς τὴν ἐναρξιν τῆς συνόδου (session) ἐκφωνεῖ πάντοτε λόγον. Αὐτὸς δὲ καὶ διαλύει τὴν Βουλὴν, καὶ ἀναβάλλει κατ' ἀρέσκειαν τὰς συνεδριάσεις τῆς. Προβουλευμάτα παρουσιάζονται εἰς τὸ νομοθετικὸν συνέδριον εἴτε ἀπὸ τὴν Γερουσίαν, εἴτε ἀπὸ τὸν Λόρδον Μέγαν Ἀρμοστὴν διὰ τῆς Γερουσίας, ἢ, τέλος, ἀφ' ὁποιοῦνδήποτε μέλους τῆς Βουλῆς. Ἀφ' οὗ δὲ ψηφισθῶσιν ὑπὸ τοῦ βουλευτικοῦ συνεδρίου, πρέπει νὰ ἐγκριθῶσιν ὑπὸ τῆς Γερουσίας, καὶ τέλος πρέπει νὰ λάβωσι τὴν ἐπικύρωσιν τοῦ Λόρδου Μεγάλου Ἀρμοστοῦ.

Εἰς πᾶσαν νήσον εὐρίσκεται πολιτικὸς διοικητής, ὑπὸ τῆς Γερουσίας διοριζόμενος, καὶ στρατιωτικὸς, διοριζόμενος ὑπὸ τοῦ Λόρδου Μεγάλου Ἀρμοστοῦ. Εὐρίσκεται προσέτι εἰς ἐκάστην νήσον δημοτικὸν συμβούλιον, πρόεδρον ἔχον τὸν πολιτικὸν διοικητήν. Ὑπάρχουσι δὲ εἰς πᾶσαν νήσον καὶ δικαστήρια πολιτικά, ἐγκληματικά, καὶ ἐμπορικά, οἱ δικασταὶ τῶν ὁποίων διορίζονται ὑπὸ τῆς Γερουσίας. Ὑπέρτατον δικαστήριον δι' ὅλας τὰς νήσους συνεδριάζει ἐν Κερκύρᾳ, καὶ συνίσταται ἀπὸ τέσσαρας δικαστὰς, δύο ὑπὸ τῆς Γερουσίας διοριζομένους, καὶ δύο ὑπὸ τοῦ Λόρδου Μεγάλου Ἀρμοστοῦ, ὁ ὁποῖος ἐμπορεῖ νὰ τοὺς ἐκλέξῃ εἴτε ἀπὸ τοὺς ἐντοπίους εἴτε ἀπὸ τοὺς παροικοῦντας Βρετανούς. Ἐνορκιοὶ δικασταὶ δὲν ὑπάρχουν, οὔτε πάρεδροι πρὸς βοήθειαν τῶν δικαστῶν· λέγεται ὅμως ὅτι ὁ Λόρδος Nugent ἐσκόπευε νὰ εἰσάξῃ τὸ σύστημα τῶν ἐνόρκων, ἀλλὰ περιστάσεις τὸν ἐμπόδισαν.

Πρὶν παραχωρηθῶσιν αἱ νῆσοι αὗται εἰς τὴν Ἀγγλίαν, οἱ νόμοι αὐτῶν μέρος μὲν ἦσαν Βενετικοί, μέρος δὲ Βυζαντινοί· ἀλλὰ νῦν κώδῃς ἐμβίβηκεν ἕκτοτε εἰς ἐνέργειαν. Μεταξὺ τῶν καταργηθέντων νόμων ἦτον εἰς παραδοξότατος, εἰς ἰδιοκτησίαν ἀναφερόμενος· ἦγον, ὅτι ὁ ἀγοραστής ἦτον ὑπόχρεως νὰ ἐπιστρέψῃ τὸ ἀγορασθὲν κτῆμα εἰς τὸν πωλητὴν χρόνος μετὰ τὴν ἀγορὰν, ἂν ὁ πωλητὴς τὸν ἀπέδιδεν ὅσα χρήματα εἴχε λάβειν. Λέγεται ὅτι οἱ νομικοὶ ὑπερπερισσεύουν εἰς τὴν Ἑπτάνησον.

Ὁ Λόρδος Μέγας Ἀρμοστής εἶναι καὶ ὁ ἀρχηγὸς τοῦ στρατοῦ, συγκειμένου ἀπὸ 3000 περίπου Βρετανούς, καὶ τέσσαρα τάγματα Ἑπταννησίων.

Καθεστῶσα θρησκεία εἶναι ἡ Ὁρθόδοξος Ἀνατολική· ἀλλ' ἴσην ὑπεράσπισιν λαμβάνει καὶ ἡ Λατινική. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος καὶ οἱ ἐπίσκοποι τῆς καθ' ἑαυτῶν ἐκκλησίας χειροτονοῦνται ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἑπτανήσου τὸ 1834 ἀνέβαινεν εἰς 103,920 ἄνδρας, καὶ 90,475 γυναῖκας· ἐκ τούτων 11,168 ἦσαν ἄλλοδαποὶ καὶ πάροικοι ξένοι. Τὰ κυριώτερα ἐξαγώγιμα προϊόντα εἶναι Κορινθιακαὶ σταφίδες καὶ ἔλαιον· ἐκτὸς τούτων ἐξάγονται οἶνοι, πνεύματα, βαλανίδια, ἄλας, σαπόνιον, καὶ ἄλλα τινά. Εἰσάγονται δὲ ζάχαρις καὶ καφές, βαμβακερά καὶ μάλλινα χειροτεχνήματα, κεράμικα καὶ σιδηρικά σκεύη, ξυλεία, σῖτος, ὀρύzion, τυρὸς, βόες, πρόβατα, καὶ ἄλλα διάφορα. Τὰ εἶδη τῆς εἰσαγωγῆς τὸ 1834 ἐτιμήθησαν 609,977 λίτρας στερλίνας· τὰ δὲ τῆς ἐξαγωγῆς 565,665 λίτρας στερλίνας.

Ἀρκοῦν αἱ γενικαὶ αὗται παρατηρήσεις ὡς προετοιμασία εἰς μερικωτέραν ἀτομικὴν περιγραφὴν ἐκάστης νήσου.

ΤΙ ΚΑΚΟΝ ΕΠΟΙΗΣΕΝ Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ;

Ἐξ ἀρχῆς ἀπήντησεν ὁ Χριστιανισμὸς πολλοτάτους ἐχθρούς. Τὸν θεμελιωτὴν αὐτοῦ μόλις γεννηθέντα ἐξήτησε νὰ θανατώσῃ ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας Ἡρώδης κατ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἐπιγεῖου διατριβῆς του ἠπειλεῖτο καὶ διεκινδύνευεν ὁ πρῶτος Ἰησοῦς· ὄνειδισμοὺς καὶ συκοφαντίας ἐπέχεον εἰς αὐτὸν ἄδικόπως οἱ ἐχθροὶ του· κατηγορεῖτο ὡς πλάνος, ὡς ἀνάρτης, ὡς συνεργὸς τοῦ διαβόλου· τὸ μῖσος καὶ ἡ κακία δὲν ἀφῆκαν ὅπλον τὸ ὁποῖον νὰ μὴ ἐκσφενδονήσωσι κατ' αὐτοῦ· τέλος δὲ, ἀφοῦ κατεδαπάνησε τὴν ζωὴν, διδασκαλίαν ἐπουράνιον μεταδίδων, καὶ καταπληκτικὰ θαύματα ἐνεργῶν, προσηλώθη ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ὁ δίκαιος ὑπὸ τῶν ἀδίκων.

Εἰς τὴν τελευταίαν δίκην καὶ καταδίκην ψευδομάρτυρες κατεμαρτύρησαν αὐτοῦ· τὸσον δὲ πρόδηλος ἦτον ὁ φθόνος καὶ ἡ ἐχθρὰ τῶν ἐγκαλούντων, καὶ τὸσον ἀσυμβίβαστοι αἱ μαρτυρίαι, ὥστε ὁ δικαστὴς, καίτοι μερολήπτης, ἐκήρυξεν αὐτὸν ἄθῳ, καὶ τότε μόνον παρέδωκεν αὐτὸν εἰς σταύρωσιν, ἀφοῦ κατενόησε τὸ δύσκολον τοῦ ν' ἀνθέξῃ εἰς τὸ σφοδρὸν μῖσος τῶν ἀσπόνδων ἐχθρῶν του.

Ἀλλὰ, τοῦ ἀρχηγοῦ ἀποθανόντος, δὲν ἐμετρίασεν ὁ διωγμός· ἐξ ἐναντίας, μὲ βιαιοτέραν ὁρμὴν διευθύνθη κατὰ τῶν μαθητῶν, ὅσοι, τὸ πνεῦμα τοῦ διδασκάλου ποτισθέντες, ἐκήρυττον καὶ διέδιδον τὴν θρησκείαν αὐτοῦ εἰς τὰ ἔθνη. Εἰς τὸ διάστημα τῶν πρώτων τεσσάρων ἑκατονταετηρίδων τῆς υπάρξεώς του δέκα σκληροτάτους διωγμοὺς ὑπέφερεν ὁ Χριστιανισμός. Ἡ Ῥώμη, δέσποινα τότε τοῦ κόσμου, ἐκήρυξε κατ' αὐτοῦ πανωλεθρίας πόλεμον. Πᾶν εἶδος σκληρότητος ὑπέμενον οἱ ὁπαδοὶ του· οἱ μὲν ἐξωρίζοντο, οἱ δ' ἐβασανίζοντο, ἄλλοι δὲ κατεσπαράσσοντο ὑπὸ ἀγρίων θηρίων, ἢ ἐκαίοντο ζωντανοὶ πρὸς διασκέδασιν τοῦ θηριώδους ὄχλου.

Ἄν ὁ Χριστιανισμὸς ἦτο ψευδής, πῶς ἡδύνατο ν' ἀνθέξῃ εἰς τοιούτους σκληροὺς, ἐπανειλημμένους, καὶ μακροχρονίους διωγμούς; Ἀπὸ τὰς θρησκειᾶς τῶν Ἑθνῶν οὐδεμία τὸν ἐβοήθει. Ὅλας τὰς λοιπὰς θρη-

σκείας μάλιστα ἰσχυρῶς κατέκρινε, καὶ τὴν ἀνατροπὴν αὐτῶν ἐξήτη. Ἀσπλος ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον· προέβαινε δὲ "νικῶν καὶ ἵνα νικήσῃ" χωρὶς ἀνθρωπίνου βοηθείας. Τριακόσια ἢ τετρακόσια ἔτη περιεφέρετο εἰς τὴν γῆν χωρὶς νὰ εὕρῃ προστατὴν ἢ φίλον τινὰ ἐκ τῶν δυναστῶν τοῦ κόσμου τούτου. Καὶ ὅμως τὴν πειρὰ μόνην ὥλισμμένος, καὶ συστατικὸν ἔχων τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ὑπεροχὴν, προώδευσεν θριαμβεύων. Τῶνόντι, καὶ ψευδοθρησκεῖαι προσχώρησαν εἰς τὸν κόσμον, ἀλλ' οὐδέποτε χωρὶς πολιτικὴν καὶ στρατιωτικὴν βοήθειαν· ὁ δὲ Χριστιανισμὸς, ἀπέναντι καὶ τῶν δύο τούτων, ἐξηπλώθη κατ' ὅλον τὸ Ῥωμαϊκὸν κράτος, ἔκαμε δὲ προσηλῶτους καὶ εἰς τὸ τοῦ Καίσαρος παλάτιον.

Ἡ θρησκεία λοιπὸν αὕτη, τῆς ὁποίας ἡ ἐν τῷ κόσμῳ ὑπαρξὶς εἶναι μέγα τῶνόντι θαῦμα, ἀπαντᾷ τὴν σήμερον, ὡς καὶ τοπάλαι, περισσοὺς ἐχθρούς. Ἄλλ' ἐρωτῶμεν αὐτοὺς ὅ,τι ποτὲ ἠρώτησεν ὁ Πλάτων τοὺς τὸν Ἰησοῦν κατηγοροῦντας Ἰουδαίους, τί κακὸν ἐποίησεν; Ἄν μᾶς εἴπωσιν ὅτι ἐπλήρωσε τὸν κόσμον ἀπὸ δεισιδαιμονίας, ἀποκρινόμεθα ὅτι εὐρίσκονται μὲν εἰσέτι πολλαὶ δεισιδαιμονίαι εἰς Χριστιανικοὺς τόπους, οὐχὶ ὅμως τοῦ Εὐαγγελίου γεννήματα, ἀλλὰ μάλλον λείψανα τῶν ἀρχαίων θρησκειῶν. Ἐπειτα, εἰς ποῖον μὴ Χριστιανικὸν ἔθνος δὲν ὑπερπερισεύει ἡ δεισιδαιμονία; Καταρχὰς οἱ Ἑθνικοὶ παρεπονοῦντο ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς κατηδάφιζε τοὺς βωμοὺς, καὶ ἐκλείε τοὺς ναοὺς των, καὶ ἀπέτρεπε τὸν λαὸν τῆς καθεστῶσης εἰδωλολατρείας, διδάσκων αὐτοὺς ὅτι δὲν ὑπάρχουσι θεοὶ χειροποίητοι. Τὸ αὐτὸ κάμνει καὶ τώρα. Ὁ καθαρὸς Χριστιανισμὸς καταβάλλει παντὸς εἶδους δεισιδαιμονίας πολὺ μᾶλλον παρ' ὅσον κατέβαλον αὐτὰς ποτὲ οἱ πλεον περιώνυμοι φιλόσοφοι τῆς ἀρχαιότητος. Ποῖον ἄραγε βασιλεῖον, ποῖαν πόλιν, ποῖαν κώμην, ἴσχυσε ποτὲ ἡ φιλοσοφία μόνη ν' ἀπαλλάξῃ τῆς δεισιδαιμονίας; Ὁ Χριστιανισμὸς μᾶς διδάσκει ὅτι ὑπάρχει εἰς μόνον Θεὸς, αἰώνιος, παντοκράτωρ, ὁ δημιουργὸς ὅλων τῶν κόσμων, καὶ ὁ ὑπέρτατος κυβερνήτης τοῦ παντός, ὅτι εἶναι πνεῦμα, καὶ πρέπει νὰ προσκυνῆται ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ. Ὅπουδῆποτε τὸ Εὐαγγέλιον μορφώνει τὸν θρησκευτικὸν χαρακτῆρα τοῦ λαοῦ, κατ' οἶκον ἐπιμελῶς ἐρευνώμενον, καὶ συνεχῶς ἐξηγούμενον ἐπ' ἐκκλησίας, ἐκείθεν ἡ δεισιδαιμονία ταχέως ἐξορίζεται.

Πάλιν ἐρωτῶμεν τοὺς περιφρονοῦντας καὶ ἀποβάλλοντας τὸν Χριστιανισμὸν, τί κακὸν ἐποίησε; Ποῖαν ἀρετὴν δὲν ἐπιτάττει καὶ δὲν ἐνθαρρύνει μὲ τὸν καθαρώτερον, ἰσχυρότερον, καὶ ὑψηλότερον τρόπον; Εὐπείθεια εἰς τὰ παραγγέλματά του δὲν ἐπιφέρει οἰκιακὴν εὐδαιμονίαν; Δὲν διαχύνει εἰρήνην ἐπὶ γῆς καὶ εὐδοκίαν ἐν ἀνθρώποις; Ὁ Ἰησοῦς ἦτον ὁ ἄρχων τῆς εἰρήνης, καὶ ὅτε εἰς τῶν μαθητῶν χωρὶς τὴν συγκατάθεσιν ἢ τὴν ἐγκρισιν αὐτοῦ ἔσυρε τὴν μάχαιραν καὶ ἀπέκοψε τὸ ὠτίον ἐχθροῦ τινός, ἀμέσως ἐκείνος ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἰάτρευσε τὴν πληγὴν. Ἦδη πάμπλου ἐσμί· κρυνεν ὁ Χριστιανισμὸς τὰ δεινὰ καὶ τὰς σκληρότητας